

Article

TUTMUNDAJ MEDIAJ RIZIKOJ KAJ EKONOMIAJ AKTIVADOJ

 Stano MARČEK ¹

¹ Zvolenská 15/21, 036 01 Martin, Slovakia | Redaktoro de la revuoj, *Juna Amiko* kaj *Esperanto aktuell*, Membro de Akademio de Esperanto
✉ Email: Stano.marcek@gmail.com

 Competing interests : The author declare no competing interests.

 Publisher's Note: Slovak Society for Environment stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations. Copyright: © 2023 by the authors.

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) This license allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, so long as attribution is given to the creator. The license allows for commercial use.

 Review text in the conference proceeding: Contributions published in proceedings were reviewed by members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.

 Slovak Society for the Environment (Slovenská spoločnosť pre životné prostredie) Bratislava, Slovak Republic

Tutmondiĝo kiel kompleksa procezo influas ĉiujn areojn de la vivo de la socio, ofte kun la tendenco formi unuforman tutmondan kulturon en la plej larĝa signifo de la vorto.

La hodiaŭa homaro estas ĉefe ĝenata de interligitaj problemoj. La daŭripova evoluo de la homa socio postulas harmoniigi la sociekonomiajn agadojn ne nur kun la medio, en kiu ĝi rekte faras siajn agadojn, sed ankaŭ necesas konsideri la rilatojn en pli larĝaj teritoriaj kunteksto, ofte eĉ el la tutmonda vidpunkto. Necesas rigardi aktualajn tutmondajn problemojn ĉefe en la kunteksto de scienc-esploraj, teknikaj-teknologiaj, natursciencoj kaj mediaj, sociekonomiaj, politikaj, sanaj, loĝantaj, etikaj, moralaj kaj kulturaj agadoj kaj tendencoj.

La nuntempo okazas sur fono de rapida akcelo de teknologia ŝanĝo kaj ekonomia necerteco, ĉar la mondo estas turmentita de duopo de danĝeraj krizoj: klimato kaj konflikto. Samtempe, landoj luktas kun la sekvoj de rekorda ekstrema vetero, ĉar klopodoj kaj rimedoj por adaptiĝi al klimata ŝanĝiĝo postrestas malantaŭ la tipo, skalo kaj intenseco de klimat-rilataj eventoj jam daŭrantaj.

Tutmondaj aferoj estas nuntempe varma temo. Gravaj tutmondaj problemoj ofte rilatas al ŝanĝoj en la medio. Ĉi tiuj aferoj ricevas grandan gravecon, ili ĉiam pli influas la orientiĝon de la tradicia politiko, kaŭzas premon sur sociekonomiaj agadoj kaj redistribuon de naciaj enspezoj inter la socia kaj media sferoj, fariĝante la temo de atento de la civila publiko.

Gravaj temoj nuntempe diskutataj estas temoj

- sekurecaj krizoj kaj certigo de paco,
- klimata ŝanĝo kaj mondvarmiĝo,

- strukturŝanĝoj de de la lando,
- minacoj al biodiverseco,
- ekosistemaj servoj,
- nedaŭrigebla uzo de naturo kaj ĝiaj resursoj,
- manĝajsekureco, GMO,
- geohazardoj kaj ŝarĝoj en mediprotektado, inkluzive de temoj de verdkampoj, brunkampoj, nigrakampoj,
- risko de kemiaj substancoj en mediaj komponantoj,
- taksado de media efiko, media raportado, ekologiaj krimoj.

La nekapablo respondi al klimata ŝanĝo kaj la perdo de biodiverseco estas inter la plej gravaj riskoj, kiujn la mondo alfrontas longtempe. Krom klimataj zorgoj, la ĉefaj riskoj inkluzivas ankaŭ geokonomian konfrontiĝon, socian polusiĝon kaj la vivkosto-krizon. Transnaciaj riskoj fariĝos ĉiam pli malfacile administrebaj, kiam tutmonda kunlaboro interrompiĝas.

Konsiderante la naturon de mediaj minacoj, estas esence kombini realisman vidon de riskoj kun espero kaj optimismo. Troa fokiĝo al riskoj povas kaŭzi al homoj havi traŭmatan respondon, kiu povas konduki al media angoro. Tiaj reagoj povas indukti senagadon kaj eble ne utilas por mildigi la problemojn ĉemane. Aliflanke, tro optimisma vido, kiu dependas de teknologiaj korektoj, ankaŭ ne helpas, ĉar decidantoj eble ne elektas la ĝustan, realisman vojon por forigi antaŭfiksitajn problemojn.

La celo de la konferenco "Tutmondaj mediaj riskoj 2023" [Global environmental risks '2023] estis disponigi taŭgan platformon por informi la profesion kaj sciencan publikojn interŝanĝi spertojn kaj prezenti novajn rezultojn en la koncerna problemaro.

Uĉebnica *Esperanto priamou metódu* v 45-ich jazykoch

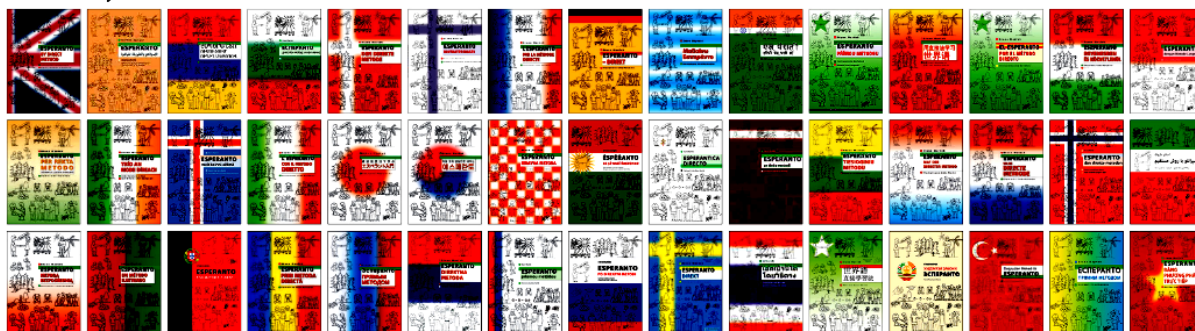
Bohato ilustrovaná uĉebnica esperanta pre zaĉiatócnikov od Stana Marĉeka je vhodná pre kurzy aj samoukov. Ilustrovala Linda Kuruc-Marĉek. Vyŝla uŝ v 45 jazykoch:

anglicky, arabsky, arménsky, bulharsky, ĉesky, ĉínsky, dánsky, fínsky, francúzsky, nemecky, grécky, hindsky, ŝpanielsky, maĉarsky, indonézsky, medzinárodný, írsky, islandsky, taliansky, japonsky, kórejsky, chorvátsky, kurdsky, latinsky, lotyšsky, litovsky, luxembursky, holandsky, nórsky, perzsky, polsky, portugalsky, portugalsky (brazílsky), rumunsky, rusky, srbsky, slovensky, slovinsky, ŝvédsky, tadŝicky, thajsky, taiwansky, turecky, ukrajinsky a vietnamsky.

Uĉebnicu Esperanto priamou metódu sprevádza metodický materiál:

500 didaktických obrázkov pre vyuĉovanie priamou metódu (pre uĉitelov – kartónové fólie A5 vo dvoch kufríkoch, ktoré krok po kroku predstavujú obsah uĉebnice – aj na CD); CD *Správná výslovnosť* v mp3 + uĉebnica v rôznych jazykoch v pdf (ĉítané esperantské texty + celá uĉebnica v pdf, viditeľná na počítaĉi); *Pexeso esperanto* (12 dielov s obrázkami z uĉebnice) a „apka“ (aplikácia) s uĉebnicou pre telefóny na: www.iei.nl/apo.htm.
Viac informácií pozri: martinus.sk/knihy/vydavatelstvo/Stano-Marcek/; resp. stano.marcek@gmail.com.

Poslucháreň Stana Marĉeka – volne stiahnuteľné audioknihy a piesne v Nemeckej esperantskej knižnici v Aalene: t1p.de/auskultejo1